

HIGIENSKI UKREPI ZA PREPREČEVANJE ŠIRJENJA OKUŽBE S SARS-CoV-2 V KNJIŽNICAH, ČITALNICAH IN ARHIVIH

04. 11. 2020

Poleg ustaljene dobre higienске prakse, ki velja za posamezne storitve, je za preprečevanje širjenja okužbe s SARS-CoV-2 potrebno upoštevati še dodatne ukrepe, ki jih navajamo v nadaljevanju.

Najpomembnejša pot prenosa novega koronavirusa je preko izločkov iz dihal in preko onesnaženih rok.

Upoštevajmo priporočila glede medosebne razdalje, nošenja maske in higijene kašlja.

Varna medosebna razdalja zaradi virusa, ki se izloča s kihanjem, kašljanjem, glasnim govorjenjem, je vsaj 1,5 oz. 2 metra. V primeru, da je ta razdalja manjša, je tveganje za okužbo večje.

Roke vedno smatramo kot onesnažene, izjema je le neposredno po njihovem umivanju ali razkuževanju. Z onesnaženimi rokami prenašamo povzročitelje okužbe nase in na druge osebe ter predmete, ki se jih dotikamo (npr. kljuke, ročaji, držaji, delovni pripomočki, denar, ipd.).

Z upoštevanjem vseh navedenih ukrepov bomo zmanjšali možnost za okužbo in s tem ščitili sebe in druge. Za pravilno izvajanje samozaščitnih ukrepov mora odgovornost prevzeti vsak posameznik. Popolne varnosti ni.

Splošni ukrepi, ki naj jih upoštevajo zaposleni in uporabniki:

- Svetujemo upoštevanje vseh splošnih ukrepov za zaščito pred okužbo z novim koronavirusom, navedenih na naslednji povezavi: <https://www.nijz.si/sl/preprecevanje-okuzbe-z-virusom-sars-cov-2-v-obdobju-sproscanja-ukrepov>
- Priporočamo tudi, da so na vidnem mestu izobešena gradiva na temo umivanja in razkuževanja rok, higijene kašlja ter pravilne namestitve mask.

- Zaposleni in uporabniki morajo biti zdravi, brez znakov okužbe dihal (npr. nahod, kihanje, kašljanje, bolečine v žrelu, povišana telesna temperatura, sprememba vonja in/ali okusa...).
- Vzdržujejo naj medosebno razdaljo najmanj 1,5 oziroma 2 metra.
- Ob vstopu v objekt naj si zaposleni umijejo ali razkužijo roke, uporabniki pa naj si jih razkužijo (npr. z razkužilom na osnovi 60 do 80 % alkohola). Podajalniki za razkužilo naj bodo nameščeni tako, da je možna uporaba tudi iz invalidskega vozička.
- Naj se ne dotikajo obraza, zlasti ne ust, nosu in oči, dokler roke niso umite ali razkužene.
- Upoštevajo naj higieno kihanja in kašlja.
- Vsi naj pravilno nosijo masko. Dobro naj bodo seznanjeni s pravilnim načinom nošenja in snemanja maske. Nosijo naj jih ves čas zadrževanja v prostorih knjižnice, čitalnice. Maska naj sega od korena nosu do pod brado, med nošenjem se je ne dotikajo. Maska je treba zamenjati na dve do tri ure oziroma prej, če se zmoči. Pred in po uporabi maske si je treba temeljito umiti ali razkužiti roke. Pravilna namestitvev in odstranitvev maske je prikazana na naslednji povezavi:
https://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/uploaded/maske2_lektorirano.pdf
- Čim manj naj se dotikajo različnih predmetov in površin, le toliko, kot je nujno potrebno.
- V prostorih knjižnice naj se zadržujejo le toliko časa, kot je nujno.
- Svetujemo, da starejši in bolniki s kroničnimi nenalezljivimi boleznimi z večjim tveganjem za težji potek bolezni premislijo ali je obisk knjižnice res nujen.
- Priporočamo brezstično plačevanje.

Ukrepi, ki naj jih upoštevajo zaposleni v knjižnicah:

- Priporočamo, da se izposoja knjig vrši samo na postrežni način in da si obiskovalci knjig na policah ne iščejo in ne izbirajo sami.
- Največje število uporabnikov v prostoru naj bo tolikšno, da se bo lahko ves čas upoštevalo priporočeno medosebno razdaljo 2 metrov in površino 20 m² na stranko ter določila veljavnih vladnih odlokov glede hkratnega števila strank v prostoru.
- V knjižnici mora biti zagotovljena možnost umivanja in razkuževanja rok za zaposlene ter razkuževanja rok za uporabnike.
- Podajalniki razkužila naj bodo nameščeni na vhodu v knjižnico, na več vidnih mestih (ob pultu, kjer se izdaja/prevzema gradivo, med posameznimi knjižnimi oddelki...) in ob izhodu, tako da je možna uporaba tudi iz invalidskega vozička.
- Zaposleni naj bodo pozorni, da uporabniki dosledno izvajajo vsa splošna higienska priporočila, vključno z ohranjanjem zadostne medosebne razdalje najmanj 1,5 oziroma 2 metra. Svetujemo namestitvev talnih označb.
- Glede na velikost prostora naj imajo tla pred blagajno talne oznake za čakajoče na 2 metrih. V ta namen se lahko uporabijo tudi usmerjevalni stebrički s trakovi.
- Pri pultu za izdajo knjig naj se za zaščito zaposlenih namestijo zaslони iz pleksi stekla.
- Priporočamo, da se čim večkrat razkužuje površine, ki se jih pogosteje dotikamo, kot so mesta za odčitavanje članske izkaznice in/ali evidentiranje knjig (npr. izdajni pult, aparat za evidentiranje gradiva, tipke terminala POS...). Prav tako svetujemo, da zaposleni pogosteje čistijo ali razkužujejo površine, kot so npr. kljuge, držala, ročaji, police, blagajna...

- Zaposleni naj si umivajo ali razkužujejo roke (npr. po uporabi telefona, računalnika, blagajne, denarja, po prijemanju polic, knjig...). Razkuževanje rok priporočamo vsakič pred vročitvijo knjig uporabniku ter po stiku z denarjem ali člansko izkaznico.
- Za čiščenje/razkuževanje prostorov naj se smiselno uporabljajo **Priporočila za čiščenje in razkuževanje prostorov izven zdravstvenih ustanov za preprečevanje širjenja okužbe s SARS-CoV-2**: <https://www.nijz.si/sl/navodila-za-ciscenje-in-razkuzevanje-prostorov-izven-zdravstvenih-ustanov-v-katerih-se-je-zadrzeval>
- Prostore je treba stalno in učinkovito zračiti. Podrobnejša navodila za izvajanje prezračevanja in varno uporabo prezračevalnih sistemov si lahko preberete v **Navodilih za prezračevanje prostorov izven zdravstvenih ustanov v času širjenja okužbe s SARS- CoV-2**: <https://www.nijz.si/sl/navodila-za-prezracevanje-prostorov-izven-zdravstvenih-ustanov-v-casu-sirjenja-okuzbe-covid-19>
- Priporočamo, da si uporabniki knjig ne izbirajo sami.
- Svetujemo čim več izposoje predhodno naročenega gradiva, ki se pripravi vnaprej za vsakega uporabnika posebej.
- Priporočamo, da se predvsem za ranljive skupine omogoča dostava gradiva na dom (na različne načine).
- Osebno varovalno opremo za zaposlene glede na delovno mesto določi zdravnik specialist medicine dela.

Ravnanje z gradivom v knjižnici:

- Čiste (za gradivo, ki ga izposodimo) in nečiste (za vrnjeno gradivo) poti gradiva naj bodo ločene.
- Površino vrnjenega gradiva naj se pred ponovno uporabo prebriše z alkoholnim robčkom oziroma razkužilom in se ga pusti odležati 1 dan v za to namenjenem prostoru. V primeru, da razkuževanje vrnjenega gradiva ni možno, svetujemo, da se le-tega pusti odležati 3 dni, preden gre ponovno v obtok.
- Priporočamo, da so o lokaciji shranjevanja gradiva »na čakanju« in o ravnanju z njim (ne dotikanje gradiva) seznanjeni vsi zaposleni, ki imajo vstop v te prostore.

Ukrepi, ki naj jih upoštevajo uporabniki:

- Priporočamo, da si uporabniki izposojajo knjige iz knjižnice po predhodnem naročilu.
- Priporočamo tudi uporabo mobilne aplikacije (mCOBISS) za rezervacijo in izposajo knjig.
- V knjižnico vstopajo samo zdrave osebe, brez znakov okužbe dihal (npr. nahod, kihanje, kašljanje, bolečine v žrelu, povišana telesna temperatura, motnje okušanja, vonja...).
- Pri vhodu v knjižnico in ob izhodu naj si uporabniki obvezno razkužijo roke.
- Zadrževanje v knjižnici zaradi prevzema knjig naj bo čim krajši.
- Čim manj naj se dotikajo različnih površin, predmetov, med drugim naj se izogibajo listanju knjig. V kolikor je to neobhodno potrebno, si pred tem pravilno razkužijo roke.
- Priporočamo brezstični način poslovanja.
- Pred izhodom si razkužijo roke.

Posebna higienska priporočila za čitalnice:

- Priporočamo, da ostajajo v tej fazi čitalnice zaprte.

Reference:

1. Chin, A. W. H., Chu, J. T. S., Perera, M. R. A., Hui, K. P. Y., Yen, H.-L., Chan, M. C. W.... Poon, L. L. M. (2020). Stability of SARS-CoV-2 in different environmental conditions. The Lancet Microbe. doi: [https://doi.org/10.1016/S2666-5247\(20\)30003-3](https://doi.org/10.1016/S2666-5247(20)30003-3) (2. april 2020).
2. Neeltje van Doremalen et al. (2020). Aerosol and Surface Stability of SARS-CoV-2 as Compared with SARS-CoV-1. The New England Journal of Medicine (16. april 2020).
3. BfR. Nemški Zvezni inštitut za oceno tveganja. Dne 12.5.2020 vzeto s spletne strani: https://www.bfr.bund.de/en/can_the_new_type_of_coronavirus_be_transmitted_via_food_and_objects_-244090.html
4. Hochschule für Philosophie München. Leihverfahren COVID-19 (26.10.2020). <https://www.hfph.de/forschung/wissenschaftliche-einrichtungen/bibliothek/leihverfahren-covid-19>
5. La Biblioteca dell'Accademia riattiva il prestito libri. La Regione. Dostopano s spletne strani 29.05.2020. <https://www.laregione.ch/cantone/mendrisiotto/1437153/la-biblioteca-dell-acca-demia-riattiva-il-prestito-libri>
6. COVID-19 and the Global Library Field. IFLA. Dostopano s spletne strani 4.11.2020. <https://www.ifla.org/covid-19-and-libraries>
7. RECOMENDACIONES GENERALES PARA UNA REAPERTURA SEGURA DELA ACTIVIDAD PRESENCIAL EN LOS ARCHIVOS. Grupo de Responsables de Archivos de las Comunidades y Ciudades Autónomas. Dostopano s spletne strani 4.11.2020. http://www.madrid.org/archivos/images/DESTACAMOS/RECOMENDACIONES_PARA_UNA_REAPERTURA_SEGURA_DE_LOS_ARCHIVOS_GRACCAA20200512.pdf.
8. Protocolo para la reapertura de archivos ante la pandemia del COVID-19. Versión 2.0. Associació d'Arxivers i Gestors de Documents Valencians. Dostopano s spletne strani 4.11.2020. http://arxiversvalencians.org/wp-content/uploads/2020/05/protocolo_reapertura_archivos_v.2.0.pdf.
9. Covid-19 | Desconfinamento: reabertura de Bibliotecas e Arquivos Municipais. CASCAIS. Dostopano s spletne strani 4.11.2020. <https://www.cascais.pt/noticia/covid-19-desconfinamento-reabertura-de-bibliotecas-e-arquivos-municipais>
10. Regolamento straordinario per l'accesso alla Sala Studio - Covid-19. Archivio di stato Mantova 150°. Dostopano s spletne strani 4.11.2020. <https://www.archiviodistatomantova.beniculturali.it/it/259/regolamento-straordinario-per-l-accesso-alla-sala-studio-covid-19>

11. Retningslinjer for genåbning af museer, kunsthaller, videnspædagogiske aktivitetscentre, zoologiske anlæg/akvarier, biblioteker, arkiver og lignende. Kultur Ministeriet. Dostopano s spletne strani 4.11.2020. https://kum.dk/fileadmin/kum/3_Temaer_og_kampagner/Covid-19/Retningslinjer_for_genaabning/2020_oktober/Retningslinjer_for_kulturinstitutioner_hv_or_publikum_er_i_bevaegelse.pdf
12. Normalizacija rada u arhivima, knjižnicama, muzejima i galerijama. Dostopano s spletne strani 27.05.2020. <https://www.min-kulture.hr/default.aspx?id=24416>
13. Norwegian library association. Advice and guidance to public libraries and school libraries during the coronavirus outbreak (covid-19)s pring2020. Dostopano s spletne strani 28.10.2020. https://www.ifla.org/files/assets/hq/topics/libraries-development/documents/norwegian_guidance_8_may.pdf
14. Deutscher Bibliotheksverband. Phasenmodell zur Schrittweisen physischen Wiedereröffnung der Bibliotheken. Dostopano s spletne strani 28.10.2020: <https://www.bibliotheksverband.de/dbv/themen/coronavirus/wiedereroeffnungen.html>
15. REALM project. Test 4 results available. Dostopano s spletne strani 28.10.2020: <https://www.oclc.org/realm/happening-now/20200903-test-4-results-available.html>